

Ur *ARBETARMAKT* nr 1/2 2007 (www.arbetarmakt.com)

Hugo Chávez och revolutionen i Venezuela

Den revolutionära utvecklingen i Venezuela förefaller ha inträtt i en ny och mer radikal fas. Efter sin jordskredsseger i valet i december, fastslog Hugo Chávez inför en stor folkmassa som firade hans största seger någonsin: ”Jag sade att den 3 december inte var slutpunkten, utan en startpunkt. Idag inleds en ny epok... Den centrala idén är fördjupandet, breddandet och utvidgandet av den socialistiska revolutionen”. Det är tydligt att Venezuela nu är ett gravitationscentrum på den världsomspännande scenen för motstånd mot nyliberalismen och imperialismen, men vad innebär denna ”vändning” från en borgerlig populist för kampen för socialismen i Latinamerika och globalt? Hur ska revolutionära marxister förhålla sig till denna utveckling? Och vad är det, mer exakt, som Chávez föreslår ska ”göras socialistiskt”?

”Fem motorer”

Den 8 januari tillkännagav Chávez ett program koncentrerat kring fem ”motorer” i den revolutionära processen. Chávez kallade den första för en fullmaktslag som skulle göra det möjligt för honom att utfärda dekret med full laglig kraft. Detta skulle, hävdade han, vara hela det bolivariska socialistiska projektets ”moderlag”. När den åkallas skulle den göra det möjligt för honom att under ett år utfärda dekret. Han tillkännagav att han skulle använda den för att förstatliga industrier som privatiserats under föregående regeringar. ”Allt det som privatiserades, låt det bli förstatligt”, tillfogade han.

Den andra av dessa ”motorer” är ytterligare reformering av konstitutionen inklusive tillägget att Venezuela är en ”bolivarisk socialistisk stat”. Han förklarade: ”Vi är på väg mot en socialistisk republik i Venezuela och det kräver en djupgående reform av vår nationella konstitution. Vi är på väg mot socialismen och inget och ingen kan förhindra det.” En annan reform av konstitutionen som han föreslagit är avskaffande av gränsen för hur många gånger en person kan väljas till president.

Den tredje ”motorn” är inledningen av en ny våg av ”bolivarisk folklig utbildning”, som kommer ”att fördjupa de nya värderingarna och slå sönder individualismens, kapitalismens och egoismens gamla värderingar.” Den fjärde är det han kallade ”en ny maktgeometri för den nationella kartan”, att föra in landets marginaliserade, fattigare regioner i den ekonomiska och kulturella utvecklingen.

Hans femte ”motor”, slutligen, är det han kallar en ”explosion av kommunal makt”. Chávez föreslår att mycket mer makt ska ges till de nyligen skapade kommunala råd som omfattar 200 till 400 familjer. Han har tillkännagivit att 5 miljarder USA-dollar ska användas för deras räkning under 2007. Han föreställer sig verkligen att dessa råd alltmer ska ersätta den existerande statens struktur. Vad som behövs, sade Chávez, är att ”nedmontera den borgerliga staten” eftersom alla stater föddes för att förhindra revolutioner”.

Istället måste den gamla staten omvandlas till en ”revolutionär stat”, fortsatte han: ”Vi behöver en form som mer är en federation av kommunala råd, på lokal, regional, nationell nivå. Vi måste gå framåt mot en kommunal stat. Vi måste minska den gamla borgerliga staten som fortsätter att leva vidare, medan vi bygger upp den kommunala staten, den socialistiska staten, den bolivariska staten, som kan leda en revolution.”

Bilda "förenat socialistparti"

Chávez har också uppmanat till bildandet av ett gemensamt parti för att förena den koalition av partier på vilken hans makt vilar. Under ett möte med kampanjarbetare för att fira hans framgångsrika omval, uppmanade Chávez sina anhängare att upplösa alla sina existerande partier och bilda ett nytt: Venezuelas Förenade Socialistparti. Chávez hävdade att det stora antal partier som för närvarande stöder hans regering är ett hinder för skapandet av "2000-talets socialism".

"Vi behöver ett parti, inte en alfabetisk soppa i vilken vi skulle ramla över varandra i lögn och bedra folket." Han klargjorde sin beslutsamhet genom att säga att de partier som vill finnas kvar måste lämna hans regering.

Koalitionen av partier som för närvarande stöder Chávez sträcker sig från hans egen Rörelsen för en Femte republik (MVR) som erhöll 41,7 procent av rösterna i presidentvalet till många mindre partier, av vilket det största är Venezuelas Kommunistiska Parti (PCV), Fädernesland för alla (PPT) – ett parti med maoistiskt ursprung, och PODEMOS (Vi kan). Dessa tre fick tillsammans 14,5 procent av rösterna. De återstående 7 procenten av Chávez totala 62,9 procent i valet den 3 december fördelade sig mellan omkring 20 mindre partier. Ett antal av dessa partier har sedan dess uttryckt oro över den påtvingade föreningen.

Socialdemokrati?

Chávez retorik om socialism och revolution, hans åkallande av Marx, Lenin och även Trotskij är ett eko av den strävan efter verkligt radikala åtgärder mot imperialismen och den venezolanska eliten som finns bland arbetarna och landsbygdens och kåkstädernas fattiga. Hans politiska strategi med förstatliganden och användningen av de stora oljevinsterna för "misiones", utbildning, hälsovård och sociala reformprogram har i sin tur övertygat dem om socialismens praktiska möjlighet. Många kommer att tro på hans socialistiska och revolutionära retorik, och kommer att ta den till sig som ett mål att kämpa för och, om det blir nödvändigt, dö för.

Av den anledningen måste socialister kombinera en fullständig beredskap att marschera tillsammans med massorna i deras kamp för att förverkliga förstatliganden med att säga sanningen om deras begränsade karaktär, dvs. deras otillräcklighet i brytandet av kapitalistklassens ekonomiska makt. Massorna måste uppmanas att kräva att Chávez går längre; han måste inleda processen med fullständigt förstatligande av alla från utlandet ägda industrier och den venezolanska elitens industrier.

För ögonblicket begränsar han sina förstatliganden till delar av ekonomin som är viktiga för att få inkomster och göra det möjligt för de sociala reformerna att gå vidare – i tron att detta är socialism. Det är det inte. Även med kooperativ och arbetarkontroll i en rad isolerade företag förblir det en populistisk och socialdemokratisk bild av socialismen, även om den för närvarande är mer radikal än någon annanstans. Förstatligande med kompensation är faktiskt inte alls en socialistisk åtgärd. Det är en form av statskapitalism med vilken "allmänheten" bara förefaller inneha "ägenderätten" men företaget fortsätter att utsuga arbetarna och garantera att en stor del av detta går till att betala de gamla ägarna.

Den parlamentariska vägen?

Marxister har länge insett att det inte finns någon parlamentarisk väg till socialismen, och de massor som följer Chávez kommer snart att inse det. Frågan är om de kommer att inse det i tid, kommer de att inse det medan de är på offensiven, när de är starka och bourgeoisien svag, eller kommer de att inse det efter att rörelsen avstannat, efter att Chávez börjar slå till reträtt. Den

gamle chilenske diktatorn Pinochets död i december påminner oss om ett möjligt sätt att ta reda på det – genom en blodig militärkupp, vilket var det som hände i Chile 1973.

Det är det som är så fel när ”socialister” hävdar att varnandet för detta, att förbereda en alternativ handlingsväg, är ”för tidigt” eller till och med farligt – och att Chávez kan genomföra en socialistisk revolution genom reformer steg för steg. I slutändan kommer kapitalisterna som klass att återigen mobilisera, och den här gången med mer stöd från sina klassbröder och -syster utomlands. Huruvida detta tar formen av försök att mörda Chávez, sanktioner för att lamslå ekonomin eller en invasion återstår att se, men då kommer arbetarklassen i Venezuela att stå inför det nakna valet mellan revolution och kontrarevolution.

Revolution ovanifrån?

Chávez socialistiska tal har fått ett extremt fientligt mottagande i USA:s press. De anklagar honom för att vara en diktator och för att förvandla Venezuela till ett andra Kuba – och med det menar dem en helt förstatligad och planerad industri och storskaligt jordbruk. Det skulle kräva en kvalitativ omvandling av ekonomin och fullständig expropriering av kapitalistklassen i Venezuela, något som Chávez har sagt att han inte kommer att göra. Det är faktiskt något som han inte kan göra utan att slå in på en av två möjliga vägar. Båda innebär en kvalitativ förändring av inriktningen.

Det första skulle vara att stöda en verklig social revolution – dvs. massornas erövring av hela statsmakten organiserade i arbetar- och bonderåd, upplösning av de väpnade styrkorna i det beväpnade folket, expropriering av hela kapitalistklassen, socialisering av produktionen under demokratisk planering och arbetarkontroll. För att genomföra detta är ett revolutionärt arbetarparti nödvändigt – ett parti som inte är underordnat eller beroende av en president. Det skulle, kort sagt, innebära att Chávez skulle omvandla sig själv från en vänsterbonapartistisk *caudillo* till en ledare för ett revolutionärt parti.

Men många kommer att invända att detta inte är vad som hände i Kuba. Fidel Castro genomförde övergången från antiimperialistisk populist till ledare för en kommunistisk, i verkligheten stalinistisk, stat. Under 1900-talet visade historien ett alternativ till en social revolution ledd av arbetarklassen och dess parti – en byråkratisk social revolution. I detta fall hindrades arbetarklassen att ta den politiska makten men kapitalisterna förlorade sin sociala och politiska makt.

Castro och hans segrande gerillaarmé kom till makten som antiimperialistiska populisterna och inte som socialister. De utplånade emellertid, till skillnad från Chávez, diktatorn Batistas gamla kubanska armé och ersatte den med en armé baserad på sina gerillastyrkor. En rad förstatliganden, utan kompensation, som besvarades med blockad från USA och försök att iscensätta en kupp (fiaskot vid Grisbukten) tvingade Castro att skapa en ”arbetarstat” efter samma ekonomiska och politiska modell som då existerade i Sovjetunionen. Det omfattande militära och ekonomiska stödet från Sovjetunionen spelade en mycket viktig roll i att detta kunde hända. Kuba blev och förblir en enpartistat – utan arbetarrådets demokrati och med partiets och militärbyråkratins styre. Det finns bara fällorna med demokratisk konsultation, folkomröstningar och ”val” i vilka inga rivaliserande arbetarpartier är tillåtna.

Många av de omständigheter som gynnade den byråkratiska sociala revolutionen i Kuba i början av 1960-talet existerar inte längre, exempelvis stöd från det stalinistiska östblocket. Kuba existerar emellertid fortfarande och den amerikanska imperialismen existerar och den kommer förr eller senare att blockera Venezuela om landet fortsätter att trotsa. En sådan omvälvning kan

således inte helt uteslutas, och även om den kunde uteslutas kommer ett ökat antal – inberäknat en del som kallar sig trotskister – både inom och utom Venezuela och världen över att förespråka detta som den rätta riktningen – dvs. ”följ den kubanska vägen!”

Detta skulle också verkligen vara en fara, en dödlig avledning av revolutionen. Även om den skulle bli framgångsrik, skulle den skapa ett land med ett postkapitalistiskt produktionssystem och en byråkratisk diktatur över arbetarklassen. Arbetarrådets demokratiska styre är inte något tillval, en dekoration, det är den enda garantin för en utveckling mot social jämlikhet, klassernas avskaffande och revolutionens internationella spridning.

Chávez blir trotskist?

När Chávez installerades som president betonade han upprepade gånger idén att Venezuela var på väg in i vad han kallade en åttaårig övergång till socialismen. Han citerade upprepade gånger Karl Marx och Lenins idéer i sitt tal. Han sade faktiskt också att ”Jag håller mycket starkt fast vid Trotskijs linje, den permanenta revolutionen”.

Chávez har i annat sammanhang också berättat om hur José Ramón Rivero González, när denne kallades för att erbjudas posten som minister för arbete och välfärd, ”sade till mig, ’president jag vill säga er något, innan jag berör den frågan... Jag är trotskist’. Jag sade till honom, ’Bra, var finns problemet? Jag är också trotskist! Jag är för Trotskijs linje, med permanent revolution.”

Innan trotskister låter sig sövas av tron att Chávez är halvtrotskist på grund av sina förklaringar att han tror på den permanenta revolutionens strategi, bör de minnas att Chávez också förklarat sig vara anhängare av Jesus, Mao, Fidel Castro – och framför allt Simón Bolívar.

Hans tal innehåller vanligtvis en turné längs en omfattande panteon med revolutionära hjältar, lokala och internationella, samtida och historiska. Orsaken till att den ena eller andra hjälten tas med är vanligtvis mycket snäv och specifik och faktiskt ofta felaktig. Men vad menar Chávez med sitt uppseendeväckande påstående att han är anhängare till teorin om den permanenta revolutionen?

Chávez identifierar det alldeles tydligt med en process av ökade socialistiska åtgärder och någon form av övernationell spridning av revolutionen. Chávez socialism förblir, som vi redan noterat, begränsad till en mycket radikal form av social demokrati, baserad på selektiva förstatliganden istället för fullskalig expropriering av den härskande klassen. det som begränsar projektet, det som gör att det i grunden inte stämmer med Trotskijs metod, är att den borgerliga staten förblir den avgörande aktören i den ”revolutionära processen”. Chávez har dessutom givit helt och fullt politiskt stöd till andra borgerliga, populistiska ledare i Latinamerika, såsom Lula i Brasilien, och försökt utveckla en (kapitalistisk) ekonomisk integration i form av avtal om handel och finanser.

Denna ”permanent revolution” är hur långt som helst från den strategi som Leo Trotskij utvecklade i början av 1900-talet. För Trotskij är arbetarklassen den centrala revolutionära aktören, förvisso i allians med fattigbönderna och städernas och landsbygdens folkliga klasser men inte upplöst i ”folket”. Denna strategi fordrar att dessa krafter organiserar sig i råd bestående av avsättbara delegater som väljs på arbetsplatser, i byar, i kasernerna och kåkstäderna.

Den permanenta revolutionens teori inser omöjligheten av att lagstifta fram socialismen vare sig med presidentdekret eller i ett borgerligt parlament. Denna revolution innebär erövring av makten från den härskande klassen och det gamla statsmaskineriets – armén, polisen och statsbyråkratin – sönderfall.

Detta måste nedmonteras och ersättas med en helt ny form av statsmakt: en arbetarstat. Den kommer att vara baserad på delegatsbaserade råd, som väljs på massmöten på arbetsplatser och i proletära och folkliga bostadsområden och försvaras av en massomfattande proletär och folklig milis. Den storskaliga produktionen kommer att tas ur de rikas händer och genom arbetarkontroll över produktionen kommer distributionen av alla varor och all service att organiseras i enlighet med en demokratisk plan.

Långt ifrån att utveckla ekonomiska, diplomatiska, politiska och militära pakter med utländska kapitalistiska stater, kämpar arbetarstaten, slutligen, för att internationalisera revolutionen, dvs. för störtandet av borgarklassen i hela Latinamerika och i världen.

Arbetarklassens oberoende

För att förverkliga den permanenta revolutionens program är det av avgörande betydelse att det bildas ett revolutionärt politiskt parti som aktivt kämpar för det inom arbetarklassen. I Venezuela och på andra håll måste ett sådant parti kämpa för arbetarklassens självständighet och inte ge något stöd till Chávez regering – för att inte tala om att delta i den.

Denna regering förblir, trots allt sitt socialistiska och revolutionära tal, trots alla sina reformer, en regering som vilar på och försvarar kapitalistiska egendomsförhållanden, som vilar på den kapitalistiska statens, den stående arméns och poliskårens grund. Regeringen Chávez relativa stabilitet är möjlig inte bara tack vare det folkliga stödet och folkets mobilisering utan också ekonomiskt i användningen av landets oljerikedomar för att finansiera dess reformprogram.

Det är ABC i kapitalismens ekonomiska utveckling att den inte följer en linjär kurs. I Venezuelas fall kan varje plötsligt fall i oljepriset kasta in ekonomin i en allvarlig kris. Imperialisterna och deras hantlangare kommer, av alla de orsaker vi beskrivit, förbereda sig på att slå till mot Chávez någon gång i framtiden, dvs. aktivt försöka att politiskt destabilisera och även störta Chávez regim. Liksom det varit under de kuppöversök som Chávez ställts inför, kommer den borgerliga staten att vara nyckelaktören för USA-imperialismen och den härskande klassen i Venezuela.

Revolutionärernas roll är just att varna för denna utveckling och förbereda klassen och samtidigt kräva att Chávez går längre i sina ekonomiska reformer. Varje deltagande i eller stöd till regeringen är främmande för denna revolutionära inställning. Men innebär det att revolutionärer måste stå vid sidan av när Chávez skapar sitt förenade socialistparti? Inte alls. Om det som han säger kommer att bildas i en demokratisk process, måste revolutionärer delta i alla massomfattande debatter, på alla möten argumentera för att frågan om programmet – strategin för socialismen – måste diskuteras demokratiskt, liksom karaktären av partiets struktur och organisation.

Revolutionärer måste argumentera för ett revolutionärt program för arbetarmakt och övergång till socialismen. Vi måste argumentera för en demokratisk centralistisk struktur, vilken inne-

fattar rätten för tendenser eller fraktioner att existera och argumentera för sina alternativa program; och att parlamentariker och presidenter måste stå under partimedlemmarnas disciplin och ledning.

Motståndet och revolutionen

Detta är inte första gången ledare för stater i den halvkoloniala världen har använt marxistisk retorik. Det var vanligt ända fram till 1980-talet. Den nyliberala globaliseringen och Sovjetunionens sammanbrott har emellertid förändrat allt detta. Det fanns inte, för att parafasera Thatcher och Reagan, ”något alternativ till den globala kapitalismen”. Det faktum att Chávez ifrågasätter denna konsensus, illustrerar betydelsen av de motståndsrörelser som har utmanat den nyliberala hegemonin under de senaste tio åren och som Chávez har kommenterat vid de sociala världsförummen i Porto Alegre och Caracas.

Om det inte vore för den djupa kvicksand i Mellanöstern som USA-imperialismen för närvarande befinner sig i, skulle den relativt tysta ilska med vilken administrationen hälsat Chávez deklamationer ersättas av hårdhudad neokonservativ aggression. Hur som helst kan arbetarrörelsen och de sociala rörelser som samlades i januari i Nairobi för socialt världsförum inte vara självbelåtna.

Vi måste skynda till försvar av Venezuela om Bush, kongressen och USA:s multinationella bolag försöker sig på något slags vedergällning. Nästa förberedelsemöte inför Europas socialforum måste förbinda sig till handling om EU ansluter sig till en blockad. Behovet att försvara Venezuela med den fullt mobiliserade kraften hos miljoner människor är ännu ett tecken på behovet att omvandla det sociala världsförumet (WSF) och de kontinentala socialforumen till kämpande organ som kan genomföra aktioner. Chávez själv uppmanade just till en sådan utveckling vid WSF i Porto Alegre 2005 och under den sydamerikanska versionen i Caracas förra året. Det är nu tid för handling.

Slutsats

De pågående händelserna i Venezuela är av enorm betydelse, inte minst på grund av de stora frågor de reser för arbetarrörelsen i hela världen. Efter en period i vilken en förnygrad anarkism, och postmodernismens dödliga inflytande, under inflytande av en demoraliserad vänsterinriktad reformism och facklig aktivism, fanns det en allmän uppfattning att ”kampen om makten” var en föråldrad idé, är frågan om att använda politisk makt för att förändra världen återigen en levande fråga. Ord som socialism och revolution håller återigen på att bli allmän egendom. Frågan som återstår är givetvis vilken stat – den borgerliga staten eller arbetarstaten, vilket sorts revolution, vilket slags socialism, vilket slags parti? Revolutionärer måste besvara dessa frågor mitt i en pågående revolution – där konsekvenser på liv och död följer av det givna svaret. Detta är ingen doktrinär debatt vilket militanter som överlevde 1970-talet i Bolivia, Chile och Argentina kan berätta. Låt oss hoppas att vi drar de rätta slutsatserna i tid.

Dave Stockton